

شخصی می گوید وارد مسجدالحرام شدم، دیدم آقایی در کنار خانه خدا مشغول دعا و راز و نیاز است و اشک می ریزد. وقتی دقت کردم، دیدم او علی بن الحسین علیه السلام است. پیش رفتم و عرض کردم ای پسر رسول خدا، شما را سخت در سوز و گداز دیدم. در حالی که برای شما سه مایه امیدواری است و از بیم و نگرانی ایمن می سازد اول آن که پسر رسول خدا دوم آن که مشمول شفاعت جدت خواهی شد؛ سوم آن که رحمت خدا شامل حالت خواهد شد. حضرت در پاسخ فرمودند: اما پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله بودن مرا ایمن نمی کند؛ چون خداوند در قرآن می فرماید: در روز قیامت پیوند و خویشی مطرح نیست. و نیز شفاعت جدم؛ زیرا خداوند می فرماید: جز برای کسی که خدا رضایت دهد شفاعت نمی کنند. و اما رحمت پروردگار که خود در قرآن می فرماید: رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است. و من نمی دانم جزء نیکوکارانم یا خیر.

مناجات امام زین العابدین علیه السلام

پروردگارا، همانا همتم به سوی تو منقطع شد، و رغبتم به طرف تو متوجه گشته است. پس تنها تو مراد منی و نه هیچ کس دیگر. بیداری و خوابم فقط برای توست. دیدارت پرتو دیدگان من است و اشتیاقم به توست، در محبت تو سرگشته، و در عشق تو دلباخته ام. خشنودی تو آرزویم، دیدنت نیازم، محضر تو خواسته من و قرب تو منتهای آرزوی من است. آرام و راحتم در راز و نیاز با تو، داروی درمانم نزد تو و فروبخش عطش درونی و رفع گرفتاریم همه در پیشگاه توست. پس در وحشتم انیس من باش. لغزشم را بکاه و بیوش و توبه ام را بپذیر. دعایم را اجابت کن، خود نگهبان عصمتم باش و مرا از تهی دستی برهان. مرا از خود دور مکن ای حافظ و پناه من در دنیا و آخرت و ای مهربان ترین مهربانان .

رویدادهای زمان امام زین العابدین علیه السلام

امام زین العابدین علیه السلام زمانی آکنده از رویدادهای سیاسی و رخدادهای تاریخی قدم به جهان گذاشت. در آن هنگام امام علی علیه السلام مبارزه ای تلخ با فریب خوردگان و دشمنان اسلام در جمل، صفین و نهروان آغاز کرده بود، پدر امام زین العابدین علیه السلام حضرت امام حسین علیه السلام در آن روزگار، علاوه بر همکاری با پدر بزرگوارش در اداره امور مسلمانان، فرماندهی سپاه اسلام را نیز به عهده داشت. امام زین العابدین علیه السلام هفت ساله بود که پدر بزرگش امیرالمؤمنین علیه السلام در محراب مسجد کوفه به شهادت رسید. پس از چند ماه اهل بیت از کوفه به مدینه مراجعت کردند. امام زین العابدین علیه السلام هفده ساله بود که عمویش، امام حسن مجتبی علیه السلام، را با زهر به شهادت رساندند. چند سالی پیش طول نکشید که واقعه عظیم و غمبار کربلا به وقوع پیوست و امام شاهد شهادت پدر بزرگوار، برادران، عمو، عموزادگان و یاران نزدیک خود بود.

آزادسازی بردگان

امام زین العابدین علیه السلام اهتمام زیادی نسبت به آزادسازی بردگان

امام زین العابدین علیه السلام در هنگام اقامه نماز

امام زین العابدین علیه السلام به هنگام نماز از خشیت الهی اندامش می لرزید و چهره اش دگرگون می شد. یکی از یاران حضرت علت این تغییر حالت ایشان را در هنگام نماز پرسید. حضرت در پاسخ فرمودند: مگر نمی دانی در برابر چه کسی قرار می گیریم؟ به راستی همان مقدار از نماز بنده پذیرفته است که حضور قلب داشته باشد و فرد خودش را واقعا در برابر خدا ببیند. آن شخص عرض کرد پس نمازهای ما باطل است و ما هلاک شده ایم. حضرت فرمودند: هرگز، خدا نمازهای نافله را برای جبران نمازهای ناقص بندگانش مقرر فرموده است.

فخر امام زین العابدین علیه السلام

در تاریخ آمده است چون اسیران کربلا به کوفه وارد شدند و کوفیان سخنان حضرت زینب(س) و جمعی از خاندان امام حسین علیه السلام را شنیدند، گریه و ناله سر دادند و زنان موهای خود را پریشان کردند. امام زین العابدین علیه السلام آن ها را ساکت کردند و در معرفی خود فرمودند: من پسر آنم که حرمتش را درهم شکستند و مال و اموال او را غارت کردند و کسانش را اسیر کردند. من پسر آنم که او را کنار فرات سر بریدند، در حالی که نه به کسی ستم کرده و نه با کسی مکاری به کار برده بود. من پسر آنم که او را از قفا سر بریدند و این برای من فخری بزرگ است.

آزمایش الهی از دیدگاه امام زین العابدین علیه السلام

پس از پایان دوره اسارت و بازگشت امام زین العابدین علیه السلام و کاروان خاندان پیامبر به مدینه، آن حضرت در آستانه ورود به شهر مدینه، طی خطبه بلندی خطاب به جمعیت استقبال کنندگان فرمودند: ای مردم، خداوند، تبارک و تعالی - که سپاس او را سزد - ما را به مصایب بزرگ بیازمود. اباعبدالله الحسین علیه السلام را کشتند، زنان و فرزندان او را اسیر کردند و سر او را در شهرها بر روی نیزه ها گرداندند و این مصیبتی بی مانند است.

کمک به نیازمندان

هنگامی که امام باقر علیه السلام، امام زین العابدین علیه السلام را غسل می دادند، چشم اطرافیان به پینه ای که بر روی قسمتی از شانه های حضرت بود افتاد. علت را از امام محمدباقر علیه السلام پرسیدند. آن حضرت در پاسخ فرمود: اینک که پدرم از دنیا رفته، علت آن را به شما می گویم. شبی نبود که پدرم با انبان غذا به در خانه های تهیدستان آبرومند نرود و پنهانی بین آنها غذا تقسیم نکند. از این کار حتی خاندان ایشان - به جز من - با خبر نبودند پدرم پیوسته می فرمود: صدقه پنهانی خشم پروردگار را فرو می نشاند، چنان که آب آتش را. طوری صدقه دهید که اگر با دست راست صدقه دادید، دست چپتان متوجه آن نشود.

راز و نیاز امام زین العابدین علیه السلام

شهادت چهارمین اختر تابناک آسمان ولایت و امامت، حضرت امام زین العابدین علیه السلام، الگوی عبادت و خداپرستی، سجاده نشین نیمه شب ها بر درگاه حضرت دوست و خلوت گزین بارگاه کبریایی، راز و نیاز کننده عاشق پیشگاه الهی و دلداده آستان آن یار یگانه، را به شما دوستداران، پیروان و عاشقان و عارفان آن حضرت تسلیم می گوئیم. امید که همگی از یاران و شیعیان مخلص آن امام همام باشیم.

سید الساجدین

در چنین روزی همه و اندوهی سترگ بر مدینه پیامبر حکمفرما بود. همه در تب و تاب از دست دادن فرزند عزیز پیامبر علیه السلام خویش، روز غم باری را سیری می کردند. آثار سوگ و ماتم از در و دیوار مدینه هویدا بود و غبار اندوه فضای مدینه را فرا گرفته بود. همه در عزای از دست دادن سیدالساجدین، امام زین العابدین علیه السلام، به سوگ نشسته بودند و اشک ماتم از دیدگان فرو می نشاندند. امروز ما نیز غمناک و اندوهگین، سالروز شهادت آن امام بزرگوار را به شما دوستداران و شیعیان غم زده آن حضرت تعزیت می گوئیم و امیدواریم همه ما پیروان راستینی برای آن حضرت باشیم.

شهادت امام زین العابدین علیه السلام

امام زین العابدین علیه السلام در شهر مدینه روز دوشنبه، دوازدهم محرم سال ۹۵ ه. ق و در ۵۷ با زهری که به دستور هشام بن عبدالملک به ایشان خوراندند به شهادت رسید و در قبرستان بقیع در کنار مرقد مطهر عموی بزرگوارش، امام حسن مجتبی علیه السلام، به خاک سپرده شد. امام در شب شهادت، فرزندان خود را گرد خویش فراخواندند و سفارش فرمودند: «از آرزوهای دور و دراز بپرهیزید که چه بسیار آرزومندان که به آرزوی خویش نرسیدند و چه بسیار مال اندوزان که از مال خویش استفاده نکردند».

شود. آن حضرت می فرمایند: هر کس به آنچه خداوند روزی او فرموده قانع و راضی باشد، از داراترین مردم است.

حقوق متقابل خداوند و بندگانش

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق پروردگار بر بندگانش می فرمایند: «حق بزرگ خدای متعال بر تو این است که در برابر آفریدگار خود سر فروتنی و پرستش فرود آوری و برای او شریک قرار ندهی و چنان که شاید با خلوص نیت به عمل بپردازی. در آن صورت به ادای حق بزرگ الهی موفق گشته ای و متقابلاً به اخذ پاداش که مشتمل بر رو به راه شدن زندگی دنیا و آخرت است، نائل آمده ای. علاوه بر این، خداوند آنچه را که دوست داشته باشی به تو خواهد داد.

حق نفس بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق نفس بر انسان می فرمایند: حق نفس بر تو این است که با تمام نیرو و قدرت آن را تحت رهبری و اطاعت خداوند درآوری. بدین ترتیب که وظایف اعضای خویش مانند گوش و چشم دست و پا، زبان را مراعات کنی و در این کار از خداوند یاری بخواهی.

حق صدقه بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق صدقه بر انسان می فرماید: سزاوار نیست که با صدقه دادن بر دیگران منت نهی؛ زیرا صدقه عملی است که نتیجه آن منحصرأ عاید تو می شود. پس چون بر کسی منت نهی، چنان باشد که کار خود را تقبیح و عمل خود را تباه کرده ای. چنین فردی مانند کسی است که نیک و بد نزد او یکسان باشد. بدین ترتیب چگونه می توان گفت چنین شخصی به اصول اخلاقی پایبند است؟

حق معلم بر شاگرد

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق معلم می فرمایند: «حق استاد تو این است که در تعظیم و تکریم وی بکوشی و محضر او را بس موقر و محترم شماری و در فراگیری علم و دانش به کلمات و بیانات او به نیکی گوش فرا دهی و با روی گشاده و خوبی آزاده و کامل و در کمال ادب و احترام به محفل و مجلس وی روی آوری و هرگز صدای خویش را بر صدای او بلندتر نسازی». آن حضرت در ادامه می فرمایند: «و نیز هیچ وقت در مجلس او با دیگران سخن نگوئی و خارط او را از این کردار آزرده نسازی. و نیز می باید معایب معلم خویش را پوشیده داری و صفات پسندیده او را آشکار کنی و نسبت به او دشمنی و نکنی. اگر چنین رفتاری داشتی خداوند فرشتگان را گواه می کند که نیت تو الهی است و در راه خشنودی خدا به کسب علم پرداخته ای.»

حق شاگرد

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق شاگرد می فرمایند: «اما حق آنان که به سبب فزونی دانش تو در محضرت به فراگیری مشغولند،

دیگر خطاب به یزید می فرمایند: وای بر تو، اگر به این فاجعه ای که آفریدی کمی می اندیشیدی، باید سر به کوه و بیابان می گذاشتی و خاکسترنشین می شدی. بدان که به زودی از این اعمالت پشیمان، و به خواری بزرگ گرفتار خواهی شد.

صدقه پنهانی

امام زین العابدین علیه السلام به صدقه دادن پنهانی مشهورند و آن را موجب فروکش کردن خشم خداوند می دانند. زهری می گوید شبی سرد و بارانی علی بن الحسین را دیدم که مقداری آرد با خود حمل می کرد. در این باره از حضرت پرسیدم. ایشان فرمودند: قصد سفر دارم و این توشه من است. پس از چندی زهری امام زین العابدین علیه السلام را دید و گفت: فکر می کردم شما در مسافرت باشید. امام علیه السلام فرمود: منظورم از سفر، سفرهای معمولی نبود؛ بلکه سفر آخرت بود. من آن زاد و توشه را برای احسان به دیگران و تهیه ذخیره آخرت می برم.

گفتار امام زین العابدین علیه السلام درباره واقعه کربلا

کاروان اهل بیت به سرپرستی امام زین العابدین علیه السلام پس از واقعه کربلا و اسارت، سرانجام به سوی مدینه حرکت کردند. نزدیک مدینه مردم شهر گریه کنان و ناله زنان به استقبال کاروان آمدند. فضا یکباره غرق شیون و ناله شد. امام زین العابدین علیه السلام با اشاره دست مردم را ساکت کردند. آن گاه لب به سخن گشودند و فرمود: «سپاس خدای را که پروردگار جهانیان است. مهربان، فرمانروای روز جزا و خالق همه موجودات است. خداوندی که از ادراک عقل ها دور و در عین حال نزدیکی، و رازهای نهان نزد او آشکار است. ما در برابر گرفتاری روزگار، دردهای جانسوز، مصیبت های دلخراش و حوادث تلخ و دردناک خدا را سپاس می گوئیم. ای مردم، خداوند، که سپاس او می گوئیم، ما را به مصیبت های بزرگ و سهمگین و ضربه بزرگی که بر پیکر اسلام وارد شد، آزمایش کرد.»

آنان که در قیامت بی درنگ به سوی بهشت رهسپار می شوند

امام زین العابدین علیه السلام طی روایت بلندی به گروه هایی از مردم که در قیامت بی درنگ راهی بهشت می شوند اشاره می فرمایند و از جمله آنها، کسانی را نام می برد که برای رضای خدا به مساجد می روند و به عبادت می پردازند و در راه خشنودی الهی با مردم نیک و مخلص معاشرت و همنشینی می کنند و در راه خدا به دیگران کمک، و برای رضای او بخشش می کنند.

غنی ترین مردم

قانع بودن به حاصل تلاش ها و راضی بودن به نصیب الهی و چشم ندوختن به داشته های دیگران، موجب بهره بردن بهتر از دارایی و داشتن زندگی سالم و به دور از دغدغه خاطر و فشارهای روانی می شود. علاوه بر آن بنا به فرموده امام زین العابدین علیه السلام قانع بودن به روزی الهی موجب استغنای روحی و کمال معنوی و بی نیازی فرد می

داشت و به بهانه های مختلف موجبات آزادی آنها را فراهم می کرد. آن حضرت هر سال به مناسبت ماه مبارک رمضان حدود بیست برده را در راه خدا آزاد می ساخت و در هنگام عید فطر نیز چنین می کرد. ایشان بردگان سیاه زیادی را می خرید و پس از اندک مدتی همراه با مقداری مال، آنها را از قید بردگی رها می ساخت.

کمک به دیگران

در اسلام کمک به هم نوع و دستگیری از نیازمندان و تهیدستان ارزش بسیاری دارد و توصیه های فراوانی بدان شده است. انسان با اختصاص بخشی از درآمد خود به دیگران، علاوه بر کاهش مشکلاتشان موجبات خشنودی خویش را نیز فراهم می آورد و احساس مفید بودن و اعتماد به نفس را در خود تقویت می کند. علاوه بر آن، کمک به دیگران سبب رضایت خداوند و جلب پاداش الهی و فرونشاندن خشم او می شود. چنان که امام زین العابدین می فرمایند: صدقه، غضب پروردگار را فرو می نشاند.

امام زین العابدین علیه السلام در نگاه دیگران

در تاریخ آمده است که روزی عده ای در مجلس عمر بن عبدالعزیز حاضر بودند و با وی مذاکره می کردند. در همین اثنا امام زین العابدین علیه السلام - که در مجلس حاضر بود - از جا برخواست و خداحافظی کرد و رفت. عمر بن عبدالعزیز رو به حضار کرد و پرسید: می دانید شریف ترین مردم کیست؟ همه یک صدا گفتند: شمایید. وی بی درنگ به آنها گفت: خیر، هرگز چنین نیست. آن که در فضیلت و شرافت هیچ کس همپایه او نیست، علی بن الحسین زین العابدین علیه السلام است. یعنی همان کسی که چند لحظه قبل مجلس را ترک کرد. او کسی است که همه دوست دارند به جای او باشند و همانند او به فضایل اخلاقی آراسته گردند.

از زهری پرسیدند آیا علی بن الحسین را ملاقات کرده ای؟ گفت: بلی، به خدا سوگند که کمتر کسی را می شناسم که بتواند محبت او را مخفی کند، یا اگر از دشمنان اوست، دشمنی خود را آشکار کند. هرگز کسی را ندیده ام که او را دوست داشته باشد و به فضل و بزرگواری آن حضرت واقف نباشد. کسی که با او دشمنی کند، آن بزرگوار چنان با وی به رأفت، و مهربانی رفتار می کند که او از دشمنی با آن حضرت شرمنده می شود.

شجاعت امام زین العابدین علیه السلام

امام زین العابدین علیه السلام که در کلیه صفات پسندیده و فضایل اخلاقی زیانزد عام و خاص بود، در شجاعت و شهامت نیز به حد کمال بود. سخنان آن حضرت در برابر یزید دلیل روشنی بر این مدعا است. آنگاه که یزید بر مسند قدرت تکیه زده بود، حضرت او را مورد خطاب قرار داد و گفت: ای پسر معاویه و هند، تو خود می دانی که پرچم رسول الله در جنگ بدر و احد و احزاب در دست جدم علی بن ابیطالب علیه السلام بود، در حالی که پدر و جد تو پرچم دار مشرکان بودند. در جای

حق هم کیشان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق همکیشان می فرمایند: «حق هم کیشان آن است که نسبت به آنها با حسن نیت و مهربانی و نرمش رفتار کنی و چنانچه رفتار بدی از آنان مشاهده کردی، با آنان به مدارا رفتار کنی و محبت آنان را جلب کنی و به اصلاح کار آنها بپرداز، و از سپاسگذاری کنی». حضرت در ادامه می فرمایند: «پس درباره همه آنها دعا کن و به یاری آنها بپرداز و حرمتشان را در نظر بگیر؛ بزرگ آنها را به منزله پدر و کوچکشان را به منزله فرزند و میان سال آنها را برادر خود محسوب کن. هر کس از آنان پیش تو آمد با لطف و رحمت از وی دلجویی و چون برادر با وی رفتار کن.»

عزت نفس

حفظ کرامت نفس و عزت انسان از ویژگی های تربیت اسلامی است و فرد مسلمان همواره باید از رفتاری که موجب خدشه دار شدن منش شود بپرهیزد. روزی امام علی بن الحسین، زین العابدین علیه السلام، به مرد فقیری برخورد که کمک می خواست و اشک از چشمانش سرازیر بود. حضرت در حالی که با تعجب به وی می نگریست، فرمودند: «اگر تمام دنیا در اختیار او بود و او آن را از دست می داد، باز هم شایسته نبود که این چنین محزون و گریان باشد.»

پرهیز از دشمنی با مردم

داشتن روابط صمیمی و پسندیده با مردم سبب افزایش نشاط و کارایی می گردد و ضمن جلوگیری از هرز رفتن نیروها توان بهره گیری از نیروی دیگران را نیز میسر می سازد. از این رو امام زین العابدین علیه السلام به فرزندشان توصیه می فرمایند: «فرزندم، از دشمنی با مردم بپرهیز؛ زیرا چنانچه آن کس که با وی به دشمنی پرداخته ای فردی بردبار باشد، از مکر و اندیشه وی در امان نباشی و اگر فردی فرومایه باشد، دچار گرفتاری و مصیبت وی می شوی.»

پرهیز از دروغویی

دروغ از عواملی است که گسترش آن در جامعه موجب سلب اعتماد افراد نسبت به یکدیگر می شود. در چنین جامعه ای روابط انسانی مختل می شود جدال و کشمکش و اضطراب و تنش حاکم می شود. از این رو امام زین العابدین علیه السلام می فرمایند: «از دروغ گفتن، چه کوچک و چه بزرگ، خواه به جد یا شوخی بپرهیزید؛ زیرا گفتن دروغ کوچک باعث می شود فرد برگفتن دروغ بزرگ بی پروا شود.»

مواعظ امام زین العابدین علیه السلام

امام زین العابدین علیه السلام می فرمایند: «حاجت خواستن از مردم، انسان را به خواری می کشاند، حیا را از میان می برد و وقار را کم می کند. هر کس عملش نیکوتر باشد، نزد خدا محبوب تر است. به راستی

«اما حق طلبکاری که مال خود را از تو طلب می کند، آن است که در صورت امکان تلاش کنی بدهی خود را به او بپردازی و او را به رفت و آمد و دویدن وادار نکنی؛ زیرا رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: توانگری که وامش را نپردازد، نوعی ستمکار است؛ و اگر قادر به پرداخت آن نیستی، با زبانی خوش از وی مهلت بخواه؛ زیرا این عملی ناپسند است که تو مال او را در اختیار گرفته باشی و با وی بدرفتاری کنی.»

حق کسی که بر تو ادعایی دارد و شاکی است

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق مدعی و شاکی می فرمایند: «اما حق کسی که بر تو ادعایی دارد و شاکی است، چنانچه ادعای او درست است، حرف او را بپذیر و سخن او را رد نکن. خودت به جای قاضی حکم کن و به جای شهود، گواه او باش؛ زیرا این گونه رفتار، حق خدا بر تو است؛ و اگر او درست نمی گوید و ادعایش باطل است با او مدارا رفتار کن، او را از نتیجه عملش بترسان و به دینش سوگند بده و با یادآوری خداوند از خشونت بکاه. از پرگویی و بدگویی بپرهیز که به گناه او گرفتار می شوی و موجب دشمنی بیشتر او گردی؛ زیرا سخن ناروا سبب دشمنی است و سخن نیک به خیر و فضیلت می انجامد، و شر و فساد را خاموش می گرداند.»

حق کسی که با تو مشورت می کند

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق کسی که با انسان مشورت می کند، می فرمایند: «حق کسی که با تو به مشورت پرداخته، این است که نظر خود را صریح و روشن بیان کنی. چنان که اگر خودبه جای او بودی، همان می کردی». حضرت در ادامه می فرمایند: «اگر نتوانستی به او مشورتی بدهی، کسی را که آگاه و قابل اعتماد است به وی معرفی کن و از کمک به او دریغ نکن.»

حق خردسالان

امام زین العابدین علیه السلام درباره حق خردسالان و کودکان می فرمایند: «حق کودک و خردسال آن است که وی را مورد مهر و محبت قرار دهی و در تعلیم و تربیتش بکوشی و نسبت به او گذشت و پرده پوشی داشته باشی و با وی با نرم خویی و ملامت رفتار کنی و لغزش های کودکانه اش را نادیده بگیری». حضرت در ادامه می فرمایند: «به هر حال با وی با مدارا رفتار کن و از ستیز و لجبازی دوری جو؛ زیرا این امر موجب رشد و کمال وی می شود.»

حق کسی که به تو بدی کرده است

امام زین العابدین علیه السلام در مورد برخورد با کسی که به انسان بدی کرده است، می فرمایند: «حق کسی که در گفتار یا کردار با تو بدی کرده، این است که اگر عمدا مرتکب آن عمل شده، بهتر است وی را ببخشی تا کنیه و کدورت از بین برود» و اگر از روی عمد نبوده است، تو خطای او را به بدی پاسخ نده و با انتقام، به او ستم نکن و تا آنجا که مقدور است با نرمی و ملاحظت با وی رفتار کن.»

آن است که بدانی خدای، عزوجل، به واسطه دانشی که به تو عنایت فرموده تو را بر ایشان سرپرست گردانیده است و ابواب دانش را به روی تو گشوده است. پس اگر در آموزش و پرورش آنان به نیکی رفتار کنی و از سئوالات ایشان دلتنگ و رنجور نگردی، خداوند بر فضیلت تو بیفزاید و ابواب دانش را بر رویت بگشاید و اگر از آموختن دانش به آنان سر باز زنی یا با خلق و خوی بد با آنان رفتار کنی، آن وقت است که خداوند علم را از تو برگرد و فروغ دانش را از تو دور کند و مقام و منزلت تو را از دل ها بیرون افکند.»

حق کسی که بر تو احسان کرده است

امام زین العابدین علیه السلام در مورد کسی که خوبی و احسان کرده است می فرمایند: «اما حق کسی که با تو به احسان و نیکی رفتار کرده این است که از او تشکر کنی و احسانش را به یاد داشته باشی، از او به خوبی یاد کنی و به درگاه خداوند با اخلاص برایش دعا کنی و این گونه در نهان و آشکار از او قدردانی کنی و بکوشی اگر روزی توانستی، رفتار خوب او را جبران کنی.»

حق همنشین بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق همنشین می فرمایند: «حق همنشین این است که او را به خوبی بپذیری و به او خوش آمد بگویی و در گفت و گو با وی منصفانه رفتار کنی. نگاه از او برنگیری و به منظور آگاهی دادن با او سخن بگویی. اگر بر او وارد شدی می توانی هر زمان خواستی او را ترک بگویی، ولی اگر او بر تو وارد شد وی را جز با اجازه او ترک نکنی.»

حق شریک بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق شریک بر انسان می فرمایند: «حق شریک آن است که اگر غایب باشد در انجام دادن کار او بکوشی و اگر حاضر بود با او برابر کار کنی و بدون مشورت و رأی او تصمیم نگیری. اموالش را حفظ کنی و در آنها خیانت نکنی؛ زیرا به ما گفته اند دو نفر که با یکدیگر شریک می شوند، تا وقتی به یکدیگر خیانت نکنند دست خداوند همراه آنان است.»

حق مال بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام درباره حق مال بر انسان می فرمایند: «حق دارایی این است که جز از راه حلال آن را کسب نکنی و جز در راه حلال و به جا مصرف نکنی؛ زیرا خداوند آن را به تو عطا فرموده که جز در راه رضای او به مصرف نرسانی». آنگاه حضرت در ادامه می فرمایند: «شایسته نیست در راه به دست آوردن مال و به میراث گذاشتن آن خدا را مصیبت کنی.»

حق طلبکار بر انسان

امام زین العابدین علیه السلام در مورد حق طلبکار بر انسان می فرمایند:

مردمان می فرمایند: «خدا می فرماید: ای فرزند آدم، بدانچه تو را داده ام راضی باش تا از همه زاهدتر باشی و به آنچه بر تو واجب کرده ام، عمل کن تا از همه عابدتر باشی، و از آنچه بر تو حرام کرده ام دوری کن تا از همه پارساتر باشی.»

اسباب نجات مؤمن

امام زین العابدین علیه السلام سه چیز را سبب نجات مؤمن می دانند و می فرمایند: سه چیز مایه نجات مؤمن است: دم فرو بستن از مردم و خودداری از بدگویی و غیبت آنها، واداشتن خود به آنچه در آخرت و دنیا سود دهد، و پر گریستن بر گناه.

دعای امام زین العابدین علیه السلام در طلب اخلاق ستوده

* بار الهیا، بر محمد صلی الله علیه و آله و آتش درود فرست، و مرا در میان مردم به درجه ای ارتقا مده، مگر آن که به همان نسبت مرا پیش نفسم خوار سازی و عزّتی آشکارا برایم به وجود نیاور، مگر آن که به همان نسبت مرا نزد نفسم پست گردانی.

* بارالهیا، مرا به هدایت گویاساز و به تقوا الهام فرما و به آنچه پاکیزه تر است موفق دار و به کاری که پسندیده تر است بگمار. بارالهیا، بر محمد صلی الله علیه و آله و آتش رحمت فرست و مرا میانه روی روزی کن و از اهل صواب و راهنمایان به خیر، و بندگان شایسته گردان و رستگاری در معاد و سلامت از کمین گاه عذاب، روزی فرمای.

* بار الهیا، بر محمد صلی الله علیه و آله و آتش درود فرست و مرا از اسراف باز دار و روزی مرا از تلف حفظ کن و دارایی ام را برکت ده و افزون ساز و مرا در انفاق کردن از آن در امور خیر، رهبری کن

* . بار الهیا، بر محمد صلی الله علیه و آله و آتش رحمت فرست و آبرویم را به توانگری نگاه دار و منزلتم را به تنگدستی پست مکن، که از روزی خوارانت روزی طلبم و از اشراق خلقت چیزی بخواهم تا به ستایش آن که به من عطا کند، و به نگوهرش آن که منع کند، مبتلا گردم.

بار الهیا، هیچ خوبی که عیب من شمرده شود، باقی نگذار، جز آن که آن را اصلاح کنی و هیچ صفت نکوهیده ای مگر آن که آن را نیکو سازی و هیچ خلقت ناقصی، جز آنکه آن را کامل کنی.

امام زین العابدین علیه السلام از خصلت های زشت و ناپسند به خدا پناه می برند و می فرمایند: پروردگارا، به تو پناه می برم از برانگیخته شدن حرص و تیزی خشم و چیرگی حسد و ناتوانی بر شکیبایی و کمی قناعت و بدی رفتار، و غلبه شهوت و بندگی غرور و پیروی از هوای نفس و کناره گیری از راه خیر و فرو رفتن به خواب غفلت و پرداختن به آنچه به کار نیاید و مقدم داشتن باطل بر حق، و اصرار بر گناه و کوچک شمردن آن و بزرگ شمردن طاعت.

کلمات قصار امام زین العابدین علیه السلام

- کسی که ارج خود بداند، دنیا نزد او ناچیز است.
- کسی که رغبتش به آنچه نزد خدا است بیشتر است، اعمال او نزد خدا با ارزش تر است.
- کسی که خوش خلق تر است، به خدا نزدیک تر است.
- مؤمن رفتار خود را با بردباری در می آمیزد.
- مؤمن رازی را که به او سپرده اند با دوستان یکرنگ خود نیز در میان نمی گذارد.
- مؤمن هیچ کاری را برای ریا انجام نمی دهد و هیچ کار را از روی شرم رها نمی کند.
- مؤمن از گواهی دادن در حق غیر دوستان نیز دریغ نمی کند.
- مؤمن از این که مورد ستایش و تمجید قرار گیرد، می ترسد.
- کسی که به آنچه خدا نصیب او کرده است، قناعت کند، از بی نیازترین مردم است.
- همنشینی با مردمان نیکوکار موجب صلاح و رستگاری می شود.
- رفتار به شیوه دانشمندان سبب افزایش خرد می شود.
- آزار نرساندن نشانه کمال عقل و موجب آسایش در دنیا و آخرت است.
- کسی که راهنمای دانایی ندارد، تباه می شود.
- در شگفتم از کسی که از خوراکی به سبب زبانش می پرهیزد، ولی از گناه به سبب زشتی اش دوری نمی کند.
- توبه نه به گفتار، که به بازگشت از امور ناشایست و انجام دادن کار نیک است.
- مبادا به گناهی که می کنی شادمان شوی که شادمان شدن به گناه بدتر از انجام دادن گناه است.

زاهدترین و عابدترین مردم چه کسانی است؟

امام زین العابدین علیه السلام در مورد زاهدترین، عابدترین و پارساترین

که بزرگوارترین شما پیش خدا کسی است که به آنچه نزد خداست راغب تر باشد. آن کس به نجات از عذاب خداوند نزدیک تر است که ترس او از خدا بیشتر است. حضرت در ادامه می فرمایند: «پسندیده ترین شما نزد خدا کسی است که تلاش وی در جهت بهبود زندگی اهل و عیالش بیشتر باشد. به راستی که گرمی ترین شما نزد خدا، پرهیزگارترین شماست.»

با چه کسانی همنشینی نکنیم؟

امام زین العابدین علیه السلام خطاب به یکی از فرزندانسان می فرمایند: پسر عزیزم، مواظب باش که با پنج کس همنشینی نکنی و در سفر و حضر از دوستی با آنان بر حذر باشی. آن حضرت فرمودند: مبادا با دروغگو همنشین شوی که چون سراب است. دور از نزدیک و نزدیک را دور جلوه می دهد. مبادا با فاسق و بدکار همنشین شوی که تو را به لقمه نانی یا کمتر از آن بفروشد. مبادا هم صحبت بخیل شوی که او در نهایت احتیاج، تو را تنها گذارد. مبادا با فرومایه و نادان طرح دوستی بریزی که می خواهد سودت رساند اما زیانت می زند. هرگز با کسی که قطع رحم کرده است همنشینی مکن که من او را در قرآن نفرین شده یافتم.»

معرفت و دین چه کسانی کامل است؟

امام زین العابدین علیه السلام درباره مسلمانی که دین و معرفتش کامل است می فرمایند: «شخص مسلمان وقتی معرفت و دینش کامل است که سخنی را که برایش مفید نیست، ترک گوید و کمتر به بحث و جدل پردازد و شکبیا و خوشخو باشد.»

چگونه همواره در خیر و نیکبختی به سر ببریم؟

امام زین العابدین علیه السلام درباره این که چگونه برای خود خیر و نیکبختی را تدارک ببینیم، می فرمایند: ای فرزند آدم، پیوسته خیر و نیکبختی با تو همراه است، به شرط آن که خود را پند دهی و به حساب خود رسیدگی کنی و ترس از خدا را تن پوش خود سازی و به لباس پرهیزگاری آراسته گردی. ای فرزند آدم، بدان که تو از این سرا به آن سرا خواهی رفت و روزی برانگیخته می شوی و در برابر خدای، عزوجل، قرار می گیری. پس بکوش برای پرستش های او پاسخی آماده کنی.»

عذر تقصیر

امام زین العابدین علیه السلام در راز و نیاز به درگاه خداوند می فرمایند: خدایا، من از تو پوزش می خواهم که در پیش روی من به کسی ستم شود و من او را یاری نکنم، یا نعمتی به من داده شود و سپاس آن نگویم، یا کسی از من عذرخواهی کند و عذر او را نپذیرم، یا نیازمندی از من چیزی خواهد و او را بر خود مقدم ندارم، یا حق کسی برگردنم آید و آن را بزرگ نشمارم، یا عیب مؤمنی را ببینم و آن را نپوشانم.»

خصلت های زشت